

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU
GÖÇ VE UYUM ALT KOMİSYONU
TUTANAKLARI

—●—
25 Şubat 2021 Perşembe

—●—
KONU

- Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Dr. Öğretim Üyesi Kadir Onur Unutulmaz'ın “Türkiye ve Dünyada Entegrasyon Modelleri” konusunda sunumu

25 Şubat 2021 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 13.06
BAŞKAN: Atay USLU (Antalya)

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Değerli arkadaşlar, hoş geldiniz. (*)

Göç ve Uyum Alt Komisyonu olarak pandemi süreci nedeniyle sahaya çok çıkamadık. Aslında bir geri gönderme merkezi ziyareti yapalım demiştik ama olmamıştı; yine, Doğu’da ve Güneydoğu Anadolu’da sığınmacıların, Suriyeli sığınmacıların yoğunlukta olduğu illeri ziyaret edelim düşüncesi olmuştu daha önceden, onu gerçekleştiremedik ama bundan sonra bunları inşallah gerçekleştirelim istiyoruz, sizlerin de görüşlerinizi alarak.

Bu hafta Kızılayı dinleyecektik ama Kızılayda, Genel Müdüründe istenmeyen bir durum ortaya çıktı için onu haftaya erteledik; inşallah Kızılayı haftaya dinleyeceğiz. Kızılayın Türkiye’de, sınır içinde ve sınır ötesinde sığınmacılara yaptığı yardımlar konusunda kendilerinden bilgi alacağız.

Tabii, hocam, Komisyonumuzda bütün siyasal partilerden arkadaşlarımız var. Bu konu Türkiye’nin ve dünyanın konusu; irdelemeye çalışıyoruz. Çözümün bir parçası olma konusunda, çözüm konusunda, ne yapılabilir konusunda Komisyon olarak politikalar geliştirilmesine ortak olmaya çalışıyoruz.

Tabii, bugünlerde bir Anayasa tartışması var, Cumhurbaşkanımız bir Anayasa tartışması açtı; bunu da hani, bir parantez açarak ifade etmek istiyorum. “Yeni anayasada sığınmacılar, yabancılar, göçmenler ne kadar yer almalı ve nasıl yer almalı?” Aslında belki de bundan sonraki gündemimizde bu olmalı, bunu da konuşmalıyız, tartışmalıyız ileriye dönük olarak; bunu bir antrparantez olarak bir köşeye koyuyorum. Arkadaşlarımızın bu konuda bir çalışması olursa onları dinlemeye hazırız, bu konuda istişareler yapmaya hazırız çünkü Anayasa konusu gündeme geldi. Tabii ki biz Komisyon olarak bunun yalnızca sığınmacılar, mülteciler ve göçmenler tarafıyla ilgileniyoruz.

Göçmen, sığınmacı konusu bir sosyal olgu olarak dünyada bir sorun olarak devam ediyor. Zor bir süreç, zorunlu bir göçün sonunda ortaya çıkan bir süreç ve tüm dünyada bu sürecin ne kadar zorlu olduğunu hep beraber yaşıyoruz ve görüyoruz. Göçmenlerin, mültecilerin, sığınmacıların zorluklarını, yaşama tutunma çabalarını, geri itilme süreçlerini ve artık son yıllarda ötekileştirilen, göçmen düşmanlığıyla karşı karşıya kalınan süreçleri hep beraber görüyoruz. Maalesef “Avrupa’da göçmenleri istemiyoruz.” hatta “Denizlerde boğulsun.” diyen siyasal politikaları, siyasetçileri ve nefret dilini görüyoruz. Hamdolsun, Türkiye’de bu derecede böyle bir dil yok. Medeniyetimizin kodları, milletimizin ortaya koyduğu basiretle şu ana kadar böyle bir siyasal dil oluşmadı ama zaman zaman da tabii ki yanlış ifadelerin kullanıldığına şahit oluyoruz. Bu bazen bilerek oluyor, bazen bilmeyerek oluyor. Ben Meclis Genel Kurulunda arkadaşlarımızı dinlerken bunlara şahit oluyorum. Herhangi bir konuda, sağlıkla ilgili bir konuda, atıyorum tarımla ilgili bir konuda veya memurlarla ilgili bir konuda, esnafla ilgili bir konu gündeme geldiği zaman arkadaşların şöyle bir eleştirilerinin olduğunu görüyorum: “Suriyelilere 40 milyar doları vermeseydik de esnafa verseydik. Suriyelilere 40 milyar doları vermeseydik de işte memura verseydik.” gibi bir ifadenin ve dilin olduğunu görüyorum. Arkadaşlar, bu dil ve ifade yanlış. Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesi olarak evvallah, politikaları eleştireceğiz, yeni politika oluşturma süreçlerinde bulunacağız. Esnafa yeteri kadar katkı sunulmadığını, çiftçiye yeteri kadar katkı sunulmadığını söyleyebiliriz, bu eleştirilerde bulunabiliriz ama bu cümlelerin sonuna “Suriyelilere bu parayı vermeseydik...” ifadesini eklersek bu yanlış olur, bu ötekileştirme olur, bu nefret dili olur, bu ayrımcılık olur. Evet -her konuda- spora daha çok yatırım yapalım. Evet, eğitime daha çok yatırım yapalım, evvallah ama konuyu Suriyelilere getirip bağlamak

* Coronavirüs salgını sebebiyle toplantı salonundaki Başkanlık Divanı üyeleri, milletvekilleri, katılımcılar ve görevli personel maske takarak çalışmalara katılmaktadır.

bence yanlıştır. “40 milyar doları Suriyelilere vermeseydik de başka bir gruba verseydik.” ifadesi bence bir ötekileştirmedir. Bizim mültecinin ve sığınmanın bir insan hakkı olduğunu anlatmamız lazım. Sığınmacıları hedef gösteren, yabancı düşmanlığına yaslanan, ayrımcı, dışlayıcı eylem ve söylemlere tolerans göstermememiz gerekiyor.

Kaynak ülkelerde sorun devam ettiği sürece sığınmacı sorunu devam edecek. Bugün dünyada iki büyük virüs var. Bir tanesi Covid-19 virüsü, diğeri ötekileştirici yabancı düşmanlığı virüsü. Covid-19 virüsünün çözümü aşıyla bulundu hamdolsun yani bununla ilgili adımlar atıldı. Göçmen düşmanlığının, ötekileştirmenin, dışlayıcılığın virüsünün de çözümü aslında uyum. Eğer uyum olursa bu virüs de bir şekilde ortadan kaybolur. Eğer uyum olmazsa bu virüs büyürse bu ateş kıvılcım alırsa emin olun yine eskiye dönüş olur, İkinci Dünya Savaşı ve öncesine dönüş olur. Irkçılık, nefret, düşmanlık, faşizm hortlar. Maalesef bunun belirtilerini Avrupa’daki siyasal partilerde de görüyoruz arkadaşlar. Bizim buna müsaade etmememiz gerektiğini düşünüyorum Türkiye olarak.

Uyum konusunda bugün hem Türkiye’de hem de yurt dışında çalışmış Onur Unutulmaz Hocamızı davet ettik. Hocam hem kendinizden bahsedersiniz hem uyum çalışmalarınızdan bahsedersiniz. Uyum önemli bir konu, bizim de yasalarımıza 2013 tarihinde girmiş, onunla ilgili düzenlemeler var. Biz sahada sığınmacıların uyumları için ne yapıyoruz? Hangi konularda eksiklikler var? Neler iyi yapılıyor? Daha da önemlisi Hocam, uyumla ilgili bizim bir mevzuat düzenlemesine gitmemiz gerekiyor mu, bir kanuni düzenlemeye gitmemiz gerekiyor mu, yasalarımız bu konuda eksik mi, neler yapabiliriz, bu konudaki görüşlerinizi de aslında sunum içerisinde almak isteriz.

Sizi dinlemeye hazırız Hocam. Önce kendinizi anlatın, daha sonra da konuya geçelim.

Buyurun.

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Merhabalar, sayın milletvekilleri ve diğer izleyenler; hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle davet için, vaktinizi ayıracağınız ve beni dinleyeceğiniz için çok teşekkür ediyorum. Farklı farklı yerlerde çalışmalarımızı sunduk ama ülkemizin milletvekillerine, milletimizin vekillerine bunu sunmak ayrı bir onur benim için, o nedenle çok teşekkür ederim.

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde öğretim üyesiyim altı buçuk yıldır, üniversitemizin yaşı da yedi buçuktur. Yeni bir devlet üniversitesi Ulus’ta, cumhuriyetimizin çok tarihî binalarına ev sahipliği yapan bir üniversite. Kendisini sadece sosyal bilimler alanında konumlandıran, diğer üniversitelerden ayrılmak isteyen, daha araştırma odaklı bir üniversite. Kurduk, iyi gidiyoruz, inşallah çok daha faydalı şeyler yaparız, biz de bunun bir parçası olmaya çalışıyoruz.

Ben siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler ve sosyoloji okudum Boğaziçi Üniversitesinde. Türkiye’de çok kısaca akademik geçmişimden de bahsedersen, Koç Üniversitesinde uluslararası ilişkiler alanında bir master yaptım. Ondan sonra yurt dışına gittim ve İngiltere’de Oxford Üniversitesinde önce göç çalışmaları masterı, sonra da antropoloji doktorası yaptım ve ülkeme geri döndüm. Döndüğümde beri de Ankara’da üniversitemizde çalışıyorum.

Çalışma alanlarım başlarda Avrupa’daki ve dünyadaki Türklerdi, Türkiye kökenli göçmenlerdi, Kıbrıslı Türklerdi. Bu gruplar üzerine, Türk diasporası, işte bu Türk göçmen ve azınlık grupların entegrasyon, uyum süreçleriyle ilgili çalışmalar yapıyor idim. Malumunuz, 2011 sonrası Türkiye’nin kendisinin içinde bulunduğu ortam, Suriye krizi ve Suriyeli göçmenlerin, sığınmacıların durumundan dolayı o yöne kaymaya başladık. Bu alanda bir kitap yazdık, belli raporlar yazdık, Göç İdaremisle birlikte çalışmalar yaptık. Uluslararası Göç Örgütü Türkiye şubesi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye şubeleriyle birlikte çalışmalar yaptık.

Ben, bugün herhangi bir tek çalışmamın sonuçlarını sunmak yerine daha genel bir çerçeve üzerine bu son yıllarda yapmış olduğumuz bu araştırmaların, çalışmaların bulgularından genel bir çerçeve üzerine konuşmak isterim. Sizlerin de soruları, duymak istedikleri olduğu ölçüde tartışma kısmında değişik alanlara girebiliriz.

Başlığımı Sayın Vekilimle konuştuğumuzda dünyadaki entegrasyon modelleri ve biz bunu Türkiye’de nasıl görüyoruz diye konuşuruz demiştik, ona bir miktar gireceğim ama benim çalışma alanım aynı zamanda spor ve entegrasyon, spor ve uyum. Göçmenlerin, mültecilerin, sığınmacıların geldikleri topluma uyum sağlamasında, onun bir parçası olmasında spor bir alan ve araç olarak nasıl kullanılabilir, bununla ilgili çalışmalarım var. Türkiye’deki Suriyeliler ve dahi diğer göçmen grupların topluma uyumunda, entegrasyonunda da sporun burada da çok önemli bir potansiyeli olduğunu düşünüyorum, bu nedenle biraz o çalışmalardan da bahsetmek istedim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Kaç dakika sürecek Hocam?

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Vallahi kırk dakika civarı planladım Vekilim ama esneyeyim, dediğim gibi biraz daha kısa tutarım, soru-cevabı uzatırız.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Soru-cevap da yapalım istiyorum.

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Nasıl dersenez, o yüzden istediğiniz yerde kesebiliriz.

Çok fazla bir arka plan vermeye gerek yok, zaten bu Komisyonun uzmanlık alanı göç ve uyum. O yüzden uzun uzun anlatmayacağım ama Sayın Vekilim de başlangıçta söyledi, 20’nci yüzyılın ikinci yarısında yani İkinci Dünya Savaşı’ndan sonraki 1950’lerden itibarenki döneme göçler çağı, göç çağı deniyor. Hâlbuki biz biliyoruz ki göç bu kadar yeni bir şey değil, göç binlerce yıldır insanlığı tanımlayan bir şey. Güvenlik için, daha iyi yaşam için, sürekli hareket etmiş insanlar, on binlerce yıldır bunu yapmış. Ama göç çağı dediğimiz, bu küreselleşmeyle de farklılaşan çağın içerisinde devletlerin iki önemli soruyla karşı karşıya kaldığını görüyoruz. Biri: Göçü nasıl yöneteceğiz? Sınırlarımızı, girenleri, çıkanları nasıl kontrol altına alacağız? Bunun güvenlik boyutunu nasıl ele alacağız? İşte nitelikli göçmenlerimizin gitmesini nasıl engelleyebiliriz, nitelikli göçmenleri nasıl çekebiliriz gibi ayakları olan göç yönetimi kısmı. İkincisi de benim biraz daha fazla bugün konuşmayı arzu ettiğim çeşitliliğin yönetimi. Elbette ki hiçbir zaman, tarihin hiçbir döneminde tamamen homojen bir toplum olmamış ancak şu anki kadar etnik, dinî, dilsel, inançsal, ideolojik, yaşam tarzıyla ilgili çeşitlilik de tarihin önceki dönemlerinde pek görülmemiş. İşte devletler şu anda bu çeşitliliği hem bir ulus oluşturarak yönetebilmek için bir birlik oluşturabilmek için bir kimliğin arkasında bir araya gelebilecek insanlar oluşturabilmek için çabılıyor ama bir yandan da bu çeşitliliğin “Biz de varız, bizim farklı ihtiyaçlarımız var, bizim farklı taleplerimiz var, bizim farklılığımızı tanıyın.” taleplerini de karşılamak zorunda kalıyor. Entegrasyon politikaları dediğimiz, uyum politikaları dediğimiz şey aslında buraya oturuyor. “Biz nasıl bir toplum tahayyül ediyoruz? Bu toplumun içinde vatandaşların yeri neresi, vatandaş olmayanların yeri neresi?” Ne zaman bu toplumun bir parçası olduklarını söyleyebiliriz, sorularına cevap veriyor aslında ve her ülke benzer kavramları kullanıyor. Özellikle bu “entegrasyon” biraz baskın bir kavram hâline gelmiş ama çok farklı şeyler kastediyorlar yani İngiltere’nin “entegrasyon” dediğinde anladığı ile Fransa’nın, Hollanda’nın, İsveç’in çok farklı olabiliyor. Bu tartışmalar Avrupa’da 1970’lerde özellikle başladı. Buraları da hızlı geçmek isterim. Çeşitliliğin çok daha fazla görünür hâle gelmesi, 1950’lerden sonra özellikle Amerikan desteğiyle Avrupa’daki o ekonomik yeniden kalkınmanın ve... Bunun da motoru göçmenlerdi özellikle -çünkü savaşlar nedeniyle büyük bir güç kaybetmiş- Avrupa ekonomilerinde göçmen işçiler sayesinde o kalkınma oldu. 70’lerde hem petrol krizi, Arap-İsrail savaşı, bu siyasi gelişmeler bağlamında hem de diğer ekonomik gelişmeler bağlamında bunun durmaya başlaması, daha önceki kalkınmanın motoru olmuş göçmeleri hemen birer günah keçisi hâline getirdi ve onlardan daha fazlası talep edilmeye başlandı.

Demografik faktörler var Avrupa’da; gelişmiş, sanayileşmiş pek çok ülkede yaşanan nüfuslardan bahsediyoruz, yeterince hızlı büyümeyen ya da küçülen nüfuslardan bahsediyoruz. Dolayısıyla bu da insanların kendi ülkelerinde “Ya, biz kendi ülkemizde azınlık olacağız, ikinci sınıf olacağız.” türü söylemlerin hem ortaya çıkmasına hem de taraftar bulmasına ya da bunlardan etkilenen insanların sayısının artmasına neden oldu. Genellikle evrensel bir şeydir; göçmen gruplar, azınlık gruplar çoğunluklardan, ev sahibi toplumdan daha yüksek bir doğurganlığa sahiptir. Bu, bazen bir risk ya da tehdit olarak görünür. Avrupa’da uzun yıllar Türkler hakkında “Bunlar üçer beşer çocuk yapıyor, bakın, biz yapmıyoruz, doğurmuyoruz, yaparsak bir tane yapıyoruz, yakında azınlık kalacağız.” diye duyuyorduk. Şimdi, örneğin Suriyelilerle ilgili benzer şeyleri duyabiliyoruz ne yazık ki yer yer ve bu, siyasette bir alan açtı.

Avrupa’da da 70’lerden sonra, özellikle 80-90’larla hızlanarak aşırı sağın, göçmen karşıtı, İslamofobik, yabancı karşıtı söylemlerin güçlendiğini gördük. Bu, iki şekilde etki yaptı: Bir, bunlar güçlendi -işte Le Pen’ler, Wilders’lar, Farage’lar- ama bana göre, bana sorarsanız daha olumsuz etkisi şu oldu: Merkezi yani siyasetin merkezini de kaydırды. Yani Merkel’ler, Hristiyan Demokrat Partiler, İngiltere’deki Tory Partisi, bunların hepsi oy kaybetmemek için sağa itmeye, göçmen karşıtlığına yanaşmaya, yabancı karşıtlığına yanaşmaya başladı.

2010 yılında ben bu alandaki ilk yazımı yayınladığımda başlık olarak “Gündemdeki Kavram”ı seçmişim bundan on bir sene önce göçmen entegrasyonu diye. O dönemde İngiltere’deydim, İletişim Yayınları’ndan çıkan bir kitap. Ondan da on sene önce, İngiltere’deki göç ve entegrasyonla ilgili bir araştırma merkezi bir haritalandırma çalışması yaptı entegrasyon üzerine yazılmışlara ve sadece İngilizce dilinde 3 binin üzerinde yazı buldular, kitap, rapor, makale; 3 binin üzerinde 2000 senesinde. Bunun üstüne 20 sene daha eklemiş durumdayız. Bu kavramın ne kadar yaygın olduğunu görüyoruz. Yok mu benzer kavramlar? Evet, adaptasyon, içirme, kültürleşme, kapsama, bütünleşme... Bunların hepsi kullanılıyor yer yer ama entegrasyonun bir baskınlık kurduğunu, bir hakimiyet kurduğunu, çok daha yaygın kullanıldığını görüyoruz. Bunun arkasında, olumlu bir tınısının olması yani entegre olmak, bütünleşmek kulağa olumlu gelen bir şey ama tam da ne olduğu belli olmayan o muğlaklık da genellikle sizin onu nasıl tanımlamak istediğinize göre size bir alan açabiliyor.

Ve daha önemlisi, benim şu an üzerinde durmak istediğim, bu alandaki 2 siyasi ucun biraz kabul edilmez duruma gelmesi. Nedir bu 2 siyasi uç? Adrian Favell buna “ulusal entegrasyon felsefeleri” diyor. Az önce mesela Sayın Başkan giriş konuşmasında dedi ki: “Bizim milletimizin genetiği...” Ulusların tarihlerinden gelen bir genetikleri vardır. Buna uymayan bir politika uygulayamazsınız, zaten olmaz. Dolayısıyla “Amerika’da vatandaş olmak ne demek? Toplumun parçası olmak ne demek? Bu, neyi getirir? Neyle kazanılır?” farklı tanımlanacaktır, kurumları farklı olacaktır, yasal çerçevesi farklı olacaktır. Almanya’nın millet anlayışı, milletin bir parçası olan vatandaş anlayışı... Zaten vatandaşlığı kazanma yöntemlerinden tutun, pek çok yerde bunu görebiliyoruz. Dolayısıyla ulusal bir entegrasyon felsefesi oluşturmak gerekir, bununla geçmişe tamamen bağlı kalmak elbette ki zaruri değildir; insanlar, ülkeler farklı yönlerde gidebilir ama özellikle bu entegrasyon felsefelerinin 2 tane ucu var. Bir uç: Eski, gelenekselci, asimilasyoncu uç. Madem buraya geldiler, buranın dilini öğrenecekler, buranın normlarına uyacaklar ve zaman içerisinde buralı olacaklar, diğer kimlikleri önemini kaybedecek beklentisi. Bu, uzun zaman zaten böyle olmuş belli azınlık gruplarının dışında. Buna en güzel, çağdaş örnek -değişmekte de olsa, az sonra geleceğim gibi- Amerika. Meşhur eritme potası “Her şeyi içine atalım, içeride bir erisin, oluşmuş olan şey de Amerikalı olsun. İtalyan da olsun, Latin de olsun, Müslüman da olsun, Yahudi de olsun ama çıkan, hiçbirisi değil ama hepsi olsun.” felsefesinde bazen şöyle karikatürleştirilen... İşte, hepsinden atabilirsiniz, oluşan şey Amerika olsun, Amerikalı olsun diye fakat bunun pratikte aslında o kadar eşitlikçi olmadığı, içine giren her malzemenin eşit derecede varlığını sürdüremediği ya da o son oluşan karışıma yeterince giremediği görülüyor. İşte beyaz, Anglosakson, Protestan bir hâkim

kimlik, WASP kimliği olduğundan bahsediliyor; ırkçılığı kapatmak için, hâkim kimliği dayatmak için bunun bir yöntem olduğundan çokça eleştiriler geliyor ve son yıllarda Amerika da dâhil bu eritme potası fikrinden bir geri adım görüyoruz. Nasıl görüyoruz? Tamam, gelenler tamamen kendilerini eski geldikleri gibi tutamazlar, yeni bir yere geldiler, yeni bir topluma geldiler, dönmek zorundalar ama dönüşürken çorba olmasınlar, salata olsunlar yani domates hâlâ domates olsun, havuç hâlâ havuç olsun; o öyle kalsın ama birleştiği zaman o salata tek tek domatesten de havuçtan da daha güzel bir lezzet versin. Yine, tabii biraz arkasında böyle... Bu görüşün pazarlanması bunlar ama işte, yandaki gibi çorba olacaksa eritme potasında domates, domates olmayacak artık, domatesliğini kaybetmesi lazım. Bu, bir ucuydu.

Bir diğer ucu da -çok kültürcü dediğimiz- “multiculturalism” diye İngilizcesi olan çok kültürcü yaklaşım. Çok kültürcü yaklaşım daha çok Avustralya’da, Kanada’da; Avrupa’da da İngiltere ve Hollanda’da denendi “Aman nasıl olmak istiyorlarsa öyle kalsınlar. Dillerini mi korumak istiyorlar? Korusunlar. Çocuklarına kendi dini görüşlerini öğretmek mi istiyorlar? Kurs açmak, cami açmak mı? Açsınlar. Karışmayalım, o orada yaşasın, bu burada yaşasın; kavga dövüş olmasın, ekonomi dönsün yeter.” Fakat bu, ne yazık ki zaman içerisinde birbirinden ayrılmış, bir arada yaşayan ama bir toplum olamayan toplulukları beraberinde getirdi. Buna “paralel toplumlar” dedi, “parallel socailist” dediler İngiltere’de. Yan yana yaşıyorlar, her gün birlikteler ama bir şey paylaşmıyorlar, birbirlerine bir şey vermiyorlar ve bu toplum uzun vadede dağılmaya mecbur, dağılacak. Bir arada yaşayan ama birbirinin hiçbir şeyini paylaşmayan insanlar uzun vadede bir ülkenin toplumu olamaz. O zaman ne dediler? “Multiculturalism öldü, çok kültürcülük işe yaramadı.” Merkel de dedi bunu, dönemin İngiltere Başbakanı David Cameron da dedi onu. Bu, işe yapamıyor. Birbirinden bağımsız, alakasız, değerleri uymayan, birbiriyle konuşamayan gruplar oluşturduk. 2010’da Londra’da yaşanan -ki ben de saha çalışmam nedeniyle oradaydım, evimden çıkamadım uzunca bir süre- gençlerin işte o kapüşonlarını kapatıp sağa sola, polis araçlarına, devletin kurumlarına, belediye otobüslerine saldırdığı, yağmacılık yapılan bir dönem ve bunun sonunda İngiltere de şu sonuca vardı: Çok kültürcülük işe yaramıyor; bu insanlar ne İngiltere’ye ait olabiliyor ne eski geldikleri yerdeki gibi kalabiliyorlar, hiçbir yerden kabul görmeyen kendilerini de hiçbir yere ait hissedemeyen insanlar oluyorlar ve toplumda bir gelecek görmüyorlar, toplumda bir parçaları olduğunu görmüyorlar ve dediler ki: “Bizim entegrasyonla yapmak istediğimiz şu: Bu toplumun bir parçası görmeli kendini toplumdaki herkes, entegrasyon politikası bunu vermeli.” Bu toplumun hem... Biz genellikle bu literatürde aidiyet hissinden bahsederiz, kendini buraya ait hissetmekten. Mutlaka çok önemli ama sadece ait olursanız, sahip olmazsanız bu, tek taraflı bir ilişkidir; bu, bir kölelik ilişkisidir. Ait olduğunuz gibi, “Bu da benim toplumum.” diyebilmeniz, sahip olduğunuzu da düşünmeniz lazım. E, ne olmuş oldu böylelikle? Daha önce böyle asimilasyoncu, Fransa’da daha cumhuriyetçi asimilasyoncu bir model vardır, Almanya’yı biraz daha etnik görebiliriz, Amerika Birleşik Devletleri, demin dediğimiz gibi, o eritme potasından gelir ama benzer beklentileri vardır gelen göçmenlerle ilgili, “Geldiniz, buraya göre yaşayacaksınız, öbür kimlikleriniz beni ilgilendirmez, bırakın onu bir noktada.” Burada entegrasyona doğru bir yönelme olmaya başladı bu ülkelerde, Almanya dâhil, Fransa o cumhuriyetçi asimilasyoncu modelin en önemli temsilcisi ki bugün bile hâlâ Müslüman azınlıklarla ilgili konuşmalarında bunu duyabiliyoruz o söylemlerinde. Çok kültürcü olan “Aman geldiler, orada yaşasınlar, ben onlara hiçbir şey aktarmasam da olur, lazım değilse dili de konuşmasınlar, özgür kalsınlar, ne var ki?” diyenlerin de bir toplum oluşturamadıklarını fark ettiklerini ve entegrasyona doğru gittiklerini gördük. Dolayısıyla iki uçtan da yani “Tamamen değişmelisin.” diyen asimilasyoncu uçtan da “Hiç değişmesen de olur, kendi içinde yaşasan da olur.” diyen uçtan da entegrasyona doğru bir yönelme oldu.

Konuşulan şey, biz nasıl bir entegrasyon tanımlayacağız yani belli ortak değerler, belli bir ortak paydamız olsun diyeceğiz ama o ortak paydada neler olacak? Biraz fazla çoğunluk toplumunun ya da belli bir kültürel kimliğin istediklerini koyarsanız asimilasyona yaklaşıyorsunuz, biraz azaltırsanız bir arada durma reflekslerini, bir araya gelme, o ulusal kimliği oluşturma becerisini kayırıyorsunuz. Çok önemli olan şey, bu ikisinin arasında nerede duracağımız. Biz bu soruları biraz yeni yeni sormaya başladık Türkiye olarak, Batı biraz daha eskiden beri soruyor. Neler öğrenebiliriz? Bir kere dediğimiz gibi, bire bir, “Norveç şunu yapıyormuş, alalım, kelimesi kelimesine koyalım, Türkiye’de de işe yarar.”ın olmadığını görüyoruz çünkü Norveç, Norveç; burası da Türkiye hatta burası Ankara, orası İstanbul, İzmir, Hatay, Mardin. Her birinin sosyal, sosyolojik, kültürel bir gerçekliği var ve entegrasyon uyum çalışmalarının işe yaraması için bu gerçekliğin içinde hareket etmesi lazım; öyle dışarıdan alınmış bir şey olmuyor. Ama öğreneceğimiz şeyler yok mu? Elbette ki var, hangi politikalar, hangi programlar, hangi inisiyatifler daha fazla işe yaramış, neler üretmiş? Bununla ilgili pek çok farklı endeks var, çalışma var, MIPEX onlardan bir tanesi; bütün Avrupa ülkelerine, Türkiye de dâhil olmak üzere, entegrasyon politikaları üzerinden, istihdamdan tutun sağlığa, eğitimden tutun vatandaşlığa, ulaşım kadar farklı alanlarda kategorilendirmiş, izliyor, takip ediyor, çok güzel şeyler öğrenebiliriz.

Batı’dan bizim temel ders olarak öğrenebileceğimiz iki şey varsa onlardan bir tanesi, erken önlem almanın ve uzun vadeli bir vizyon ortaya koymanın önemi. Bunu Almanya’da görüyoruz, İngiltere’de de görüyoruz. İngiltere 1948’de kapılarını imparatorluk sınırlarında yaşayan sülhlerine açtı, “Gelebirlirsiniz.” dedi. Küçük bir ada devleti 600 milyon kişiye “Gelip burada yaşayabilirsiniz, burası imparatorluğun merkezi.” dedi. İnsanlar gelmeye başladı, Karayipler’den, Bangladeş’ten, Hindistan’dan, Kıbrıs’tan, bütün o imparatorluk coğrafyalarından, Afrika’dan; 1962’de kapattı ve 1962’den beri İngiltere’nin en büyük derdi, “Ben insanların gelmesini nasıl engelleyebilirim?” “Doktoru, mühendisi gelsin tabii ama öbürleri gelmesin.” On dört yıl içerisinde 1 milyonun biraz üzerinde insan gelmişti İngiltere’ye. İngiltere bugün dünyanın etnik olarak, dinî olarak en çeşitliliğe sahip ülkelerinden biri. İkinci Dünya Savaşı’na kadar yüzde 90’ın üstünde beyaz bir ülkeydi İngiltere, hatta yüzde 98. Şu an gidin, sayıyla görürsünüz Londra’da beyaz bir yüz yani o çeşitliliğin derecesini anlatmak istiyorum. 2010 senesinde, olimpiyat başvurusunda Londra dedi ki: “Bu şehirde 300’ün üzerinde dil konuşuluyor.” Bu, on dört yıllık öngörülemeyen ve önu alınmayan, daha sonra da yıllarca çabaladıkları, bir türlü uzun vadeli vizyon koyamadıkları bir durum. Almanya benzer bir şekilde. En yakın şahidi biziz Türkiye olarak. 1960’lardan itibaren geçici iş gücü anlaşmalarıyla “Gelsinler, çalışsınlar, dönsünler.” fikri vardı, 70’lerde o demin söylediğim ekonomik durumlarla birlikte “Tamam, teşekkür ediyoruz, hadi gidin.” dediler ama o öyle olmuyor, insanlar o noktada on-on beş senedir yaşadıkları için bir hayat kurmuş oluyor, yavaş yavaş ailelerini götürmüşlerdi, tüm engellemelere rağmen bugün milyonlarca vatandaşımız, vatandaşımız olmasa bile soydaşımız Almanya başta olmak üzere, Batı Avrupa’da. Dolayısıyla bizim neyi istediğimizden ziyade gerçekçi, ayakları yere basan, uzun vadeyi düşünen, yapılmış hatalar olabilir, hata olarak görebilirsiniz belli şeyleri ama bugünkü gerçekliğimiz neyse bununla yüzleşmemiz ve bu gerçeklikle uzun vadede sonuç alacak bir vizyonla mücadele etmemiz ya da ona öyle yaklaşmamız lazım; bu birinci dersimiz alınacak.

İkinci dersimiz ise özellikle 1980’lerden itibaren “güvenlikleştirme” denen, İngilizcesi “securitization”, konuların bir güvenlik tehdidi, ulusal güvenliğe bir tehdit olarak algılanmaya başlanması süreci. Hiçbir sosyal konu kendi içerisinde bir güvenlik tehdidi değil ama onu öyle tanımlamaya başlarsanız dünyanın kendisini en güçlü ülkesi olarak ilan eden Amerikası birkaç yüz, birkaç bin kişinin hareket etmesiyle, merkez Amerika’dan, küçük kabileler sınırına geldi diye olağanüstü hâl ilan etti Donald Trump döneminde daha bir yıl önce, bir buçuk yıl önce çünkü söylem artık göçmen eşittir ulusal güvenliğe tehdit durumuna geliyor Batı dünyasında. Bu, büyük bir risk, bu risk demin söylediğim gibi, hem kendisine bir alıcı buluyor, aşırı göçmen karşıtı, “Suriyelilerin hepsini keseceğiz.”

diyebilecek kadar marjinalleşebilecek, radikalleşebilecek gruplar çıkabilir ortaya Türkiye’de ama daha da risklisi, oy kaybeden merkez partilerin de bu söylemlere oy kaybını gidermek için yaklaşması riski. Biz bunu Avrupa’da görüyoruz. Avrupa’daki ırkçı Neonazi partisi Almanya’daki çok büyük bir risk değil ama Merkel’in merkezdeki muhafazakâr demokrat partisinin sağa kayması, göçmen karşıtlığına yönelmesi çok büyük bir risk hepimiz için, tüm dünya için çünkü önemli ülkeler ve önemli etkiler yaratacak bu politikalar.

Şimdi, dediğimiz gibi, bizim uzun vadeli bir uyum entegrasyon vizyonu ortaya koymamız lazım. “Biz nasıl bir Türkiye hayal ediyoruz?” bunu konuşmamız lazım. Bunu sadece bu Komisyon da ya da bu Mecliste değil, toplumun her kesiminde konuşmamız lazım, her sesi duymamız lazım çünkü bizim duymadığımız her ses aşağıda konuşmaya devam ediyor ve belli patlamalara yol açabilecek. Bizim şu anda ana akım medyada Türkiye için çok önemli olan bu konuyu çok fazla duymuyor olmamız şu anda belki siyasi olarak işin daha hassas, riskli, tehlikeli bir noktaya gitmesini engelliyor olabilir, artı yazabilir oradan ama uzun vadede patlamalara yol açacaktır. Ben Hataylıyım, biz araştırmalarımızda Hatay, Antep, Urfa, Kilis, buralarda yansımayan, özellikle bizim ana haber bültenlerimizde görmediğimiz ya da tartışma programlarında duymadığımız rahatsızlıkların toplum tarafından dile getirildiğini görüyoruz. Bizim toplumumuzun ırkçı olmadığını biliyoruz, buna güveniyoruz, buna inanmak istiyoruz ama bu hassasiyetlerin de duyulması, konuşulması ve gelecek vizyonunun beraber belirlenmesi gerekiyor.

Ben şimdi buradan sonra çok kısa, çok uzatmadan, beş-on dakika sporla ilgili birazcık kendi çalışmalarından -arzu ederseniz- bahsedeyim. Entegrasyon için ne gerekli? İşte, ekstremizm, hoşgörüsüzlükle mücadele gerekli, dışlama varken, ötekileştirici dil varken, açık açık hakaret varken çok kolay değil. Ortak paydalar, ortak zeminler oluşturmak gerekli, yeni gelenlere, azınlıklara, göçmenlere genel olarak halk arasında sorumluluk vermek gerekli, onların katılımını sağlamak gerekli, toplumsal hareketlilik gerekli. Bu ne demek? İyi çalışan, yetenekli olan bir insanın Suriyeli de olsa Afgan da olsa “Ben bu toplumda yükselebiliyorum, önümü kesmiyorlar Suriyeli olduğum için. Ben bir yerlere gelebilirim.” demesi gerekli. Entegrasyon için gerekli olanlar bunlar.

Şimdi, ben bunu biraz somut olarak konuşabilelim diye spor alanında nasıl yapabiliriz sorumluluk vermeyi, katılımı, toplumsal hareketliliği, gelecekle ilgili bir hayal kurmayı? Bu da çok önemlidir psikolojik olarak.

Şimdi, sıkça konuşulan bir şey, gençlerin bir hayali olmalı, hayali olsun ki çalışsınlar, hayalleri olsun ki sahip çıksınlar. Onu vermezseniz kendilerini de bırakırlar, uzun vadede ülke çok büyük bir potansiyelini kaybetmiş olur. Ve şunu da unutmamak gerekiyor, hem entegrasyon hem de entegrasyonun zıddı olarak düşünebileceğimiz ayrışma, kendi kendilerini güçlendiren birer döngü yaratıyorlar. Entegrasyon arttıkça, Türk toplumunda, göçmenlerin dışındaki diğer genel topluluklarda, ön yargılar azalıyor. Ya, biz onları böyle bilmiyorduk, tam da bizim gibi insanlarmış görüşü geliyor. O grupların içerisinde bir motivasyon artıyor, ben burada dışlanmıyorum, benim burada önüm açık diye umut artıyor, iletişim artıyor, paylaşım artıyor ve daha fazla entegrasyon beraberinde geliyor. Bu döngü birbirini destekliyor, tersi de doğru ama. Siz, göçmenleri marjinalleştirdiğiniz, toplumdan izole ettiğiniz müddetçe, bunları gördükçe, işte, hep kendi içlerinde takılıyorlar, Türkçe kelime öğrenmiyorlar... Almanya’da yirmi beş yıldır, otuz yıldır yaşayıp Almanca bilmeyen bizim vatandaşlarımız da var. Bir kısmı belki bireysel olarak kendi suçları ama büyük kısmı Almanya’nın suçu, o açılımı yapmadı. Şimdi, siz Almanya’dan çalışma vizesi almanız için önden Almanca bildiğinizi kanıtlamanız gerekiyor. Vaktiyle oraya gidenlere aman toplumla çok iç içe girmesinler de kalıcılık riski ortaya çıkmasın diye şehirlerin dışlarına yerleştirdiler demin söylediğim o kısa vadeli bakış.

Bu, benim doktora tezim. Londra’daki Türkiye’den giden Kürtler ve Kıbrıs’tan giden Türkler üzerine, bu üç grup üzerine, kurmuş oldukları futbol ligleri üzerine bir çalışma yaptım ben. İşte, etnik futbol üzerinden sahalara da gittim, toplantılarına da gittim, işte, Kıbrıs’ı ziyaret ettiklerinde oraya

da gittim. 1974 Türkiye'nin Kıbrıs'a müdahalesi. 1975 Kıbrıslı Rumların Londra'da Kıbrıs Futbol Ligi adıyla bir lig kurmaları, Kıbrıs diye. 1976 Türk Toplumı Futbol Federasyonunun kurulması. Yani kuruluşundan itibaren sporun, Londra gibi 3 garantör ülkeden, üçüncü yani taraf olmayabilecek -Türkiye ve Yunanistan tam taraflar bu çatışmada- Londra'da çok önemli bir ülkenin çok önemli başkentinde "Biz de varız, Kıbrıs sadece Rum değildir, Kıbrıs'ta Türkler yaşar, Kıbrıs bir Türk adasıdır." argümanını yapan -yani bunu genellikle diaspora politikaları bağlamında konuşuyoruz ama bir yandan entegrasyon bağlantısıyla da konuşmak lazım- bir grup göçmenler bir araya geliyorlar, futbol oynuyorlar, protesto yapmıyorlar, Meclisin önüne gidip ellerinde tabelalarla bir şey yapmıyorlar, bunlar çok sık olan şeyler ve etkinliği az. 1976'dan bugüne kadar Türk toplumunun binlerce üyesinin gittiği, hâlâ gittiği işte, kadın ligi kuruyorlar, 2 tane yetişkin ligleri var, U-16, U-18 Gençler Ligleri var. "Al bu çocuğu, Türkçeyi unutmasın, ağabeylerinden öğrensin, işte, asimile olmasın." diye yapılmış bir lig ve inanılmaz güçlü, ben doktora tezimi bunun üzerine yazdım. Yakın zamanda da kendi üniversitemizin araştırma birimi kapsamında "Suriyelilerin geleceğinde Türkiye'de spor ve özellikle de hani, en popülerlerinden biri olarak futbol ne işe yarayabilir?" diye bir araştırma da yaptım, bu çalışmalardan gördüklerimi anlatacağım.

Spor, zaman zaman sosyal bilimlerden ciddiye alınmamış, nedir ki yani boş zaman uğraşı gibi bakılmış ama aslında, çok çok önemli işlevleri olan bir alan. Bu toplumsal işlevler içerisinde, toplumun değerlerini bireylere iletme, kültürel değerleri, hayatla ilgili nosyonları verme, toplumsal rolleri, toplumsal cinsiyet rollerini, mesela, işte, daha böyle ne bileyim kolay sızlanmayan, şikâyet etmeyen, erkek gibi, adam gibi olsun diye şeye vermek; futbolcu olsun, spor yapsın, güçlensin diye. Bu, bize ait bir şey de değil aslında.

Futbolun ortaya çıkışı yani 18'inci, 19'uncu yüzyıllara baktığımız zaman, o dönemde, özellikle okul çocuklarına -o Sanayi Devrimi'nden sonra gelen dönemde- ya, bunlar çok yumuşuyor, bunlar eskisi gibi sert, sağlam, ne bileyim erkekler değil artık, bunlara erkek olmayı nasıl öğreteceğiz? Fiziksel bir mücadele üzerinden öğreteceğiz ama o fiziksel mücadelenin kuralları belli olacak, öyle rastgele bir mücadeleden bahsetmiyoruz, kurallar, hasmına, rakibine belli bir saygıyla çıkacaksınız kim kime üstün gelebilirse, üstün gelemeyen de ağlamayacaksınız, daha iyi olmaya çalışacaksınız. Zaten pek çok sporun oluşumunda, eski savaş ve eski mücadele fikrinin formalize edilip, zarsarsızlaştırılıp ortaya konulduğunu görüyoruz. Çok önemli bir organizasyon ve mobilizasyon aracı, bir araya gelme aracı -Londra'dakini size anlattım- Kıbrıs'ta millî mücadele sürecinde, hep işte, Doğan Türk Birliği, Magusa Türk Gücü gibi futbol takımlarının içinde hep Türk'ün olduğu, onun etrafında bir araya geldikleri, onun etrafında işte, bir takım kurup, izleyenlerin, mesela, dönemin sömürge yöneticilerinin çok dikkatini çekmeyecek şekilde bir araya gelebilmenin bir yolu olduğunu görüyoruz. İşte, literatüre baktığımız zaman, Arjantin'de ulusal kimliğin, Arjantinli kimliğinin ki Arjantin de uzun süre sömürge olarak kalmış, Latin Amerika'daki bir ülke... Biz orada bir birlik oluşturacağız. Artık o Avrupalı sömürgeci kültürü de var, yerli kültür de var, bunu birleştireceğiz ve "Arjantinli kimdir?"i futbol üzerinden nasıl kurduklarını, o futbolun ritüelleri üzerinden, maçlar öncesindeki ritüeller, söylemler üzerinden nasıl kurduklarını gösteren önemli çalışmalar var. Çok önemli bir gerginlik yönetimi aracı, hani, enerjisini oraya atsın da başka şeylerle uğraşmasın diye. Mesela, Londra'daki ailelere ben sorduğum zaman, çoğu bunu diyordu: "Çetelere katılacağına gitsin futbol oynasın, hem enerjisini atsın, agresyonunu orada boşaltsın hem de hayırlı bir iş yapmış olsun." Önemli işte, aidiyet, birliktelik, yoldaşlık, böyle, sahaya seni temsil ettiğini düşündüğün birileri çıktığı, onu gördüğün zaman bunun getirmiş olduğu çeşitli işlevler var. Bireysel psikolojik işlevler elbette var, kazanma duygusu, başarılı olma hissi, ben hiçbir işe yaramam, ben hiçbir şey başaramayan biriyim demek yerine belli bir alanda başarılı olması, bir öz güven kazanması gibi, biraz özetlemiş olayım.

Baktığımız zaman, dediğim gibi Arjantin’de ulus inşasında, İsrail yeni kurulan bir devlet olduğunda, oradaki yerel halklarla İsrail devletinin birliğini kurarken futbol ve futbol ligleri çok önemli işlev görmüş. Belli yerlerde Protestanlar ile Katolikler arasındaki ilişkilerde rol görmüş, Hindistan’da Müslümanlar için çok önemli rolleri olduğuyla ilgili çalışmalar var. Dolayısıyla kimliklerle ilgili İsveç’teki Süryanilerin futbol takımları işte, oranın süper ligine kadar, en üst seviyedeki ligine kadar çıktı. Hem yukarıdan aşağıya devletlerin ya da işte, belli kimlik politikaları bağlamında, yukarıdan aşağıya insanlara ulaşma aracı olarak hem de aşağıdaki insanların “Biz nasıl var olabiliriz, biz bu kimliği nasıl yaşatabiliriz, biz bu kimliği nasıl görürüz kılarız, temsil ederiz?” için spor çok önemli bir alan. Bunlardan daha fazla şey yapmak istemiyorum ama son yıllarda sporun Avrupa’da entegrasyon için inanılmaz derecede kullanıldığını görüyoruz. Çeşitli festivaller, politikalar, programlar ama şunu da unutmamak lazım. İşte, belli sayıda genci aldık, sahaya koyduk, önerilerine de bir top attık bu, onların dost olmasına neden olacak, onları topluma entegre edecek demek doğru değil.

Sporun ayrıştırıcı dile alan açabilecek çok ciddi bir çatışmacı yönü var. İşte, holiganlığı görüyoruz, fanatik olup birbirleriyle kavga eden, birbirlerini öldüren insanları da görüyoruz. Irkçılığın futbol dilinde ne kadar zaman zaman öne çıkabildiği görüyoruz. Dolayısıyla sporun göçmenlere ulaşmada kontrol edilen bir alan içerisinde, onları davet etmede, zaten sevdikleri bir faaliyet içerisinde kendilerini doğal olarak aynı dili konuştukları bir alan olarak gördükleri bir yerde, bir araç olarak, bir platform olarak kullanılması; o demin söylediğim, sorumluluk verme, katılım sağlama, marjinalleşmeyi önleme, işte, ayrımcı dili engelleme, bir araya getirme, sosyal hareketlilik için geleceğe yönelik hayaller verme, hepsini yapabildiğini görüyoruz.

Ben bu araştırmalarım kapsamında pek çok örnek topladım. İşte, kriket üzerinden belli ülkelerde daha popüler bir spor. Ragbi (Rugby) üzerinden mesela, futbol ve bu tür temaslı, işte, daha sert sporları yaptığınız zaman daha çok erkeklere yönelmiş oluyorsunuz. Masa tenisi, yüzme, bir sürü farklı spor üzerinden kadın göçmenlere yönelik de -ki futbol üzerinden kadın göçmenlere yönelik programlar da var- pek çok örnek topladım, şimdi şuraya geleceğim: Spor bir platform sağlayabilir, bir araç verebilir ama bizim bu spektrum üzerinde sporla ne yapmak istediğimize karar vermemiz gerekiyor. İngiltere’deki gibi kendi liglerini kursunlar, Türkiye’de, işte Suriyeliler Futbol Federasyonu olsun. Mesela, İngiltere’deki Türk Toplumu Futbol Federasyonu, sadece Türk olmayan 3 oyuncuya izin veriyor. İngiltere’de bu normalde kabul edilebilir bir uygulama değildir, birine vatandaşlığından ya da etnik kimliğinden dolayı “Sen giremezsin bu takıma.” diyemezsiniz ama İngiltere, demiş ki “Bu sizin liginiz, böyle yürütmek istiyorsanız; tamam -çok kültürcü yaklaşım- kendi içinde organize ol, istediğin gibi kurallarını kendin koy ki bu kurallar bazen benim kurallarım ile çelişebilir, çatışabilir; tamam.” Almanya’da yapılan bazı araştırmalar diyor ki: “Sadece Türklerle top oynayan Almanya’da ki 2’nci, 3’üncü, 4’üncü jenerasyon Türkler içine kapanıyor ama Alman takımına giderse diğer Almanlarla, diğer göçmenlerle bir arada olursa topluma entegrasyonu artıyor, bu entegrasyona daha yakın olan bir yer, çok kültürcülüktən biraz uzak. Ama “Çok kültürcü yaklaşım, entegrasyon için tamamen kötü müdür?” dersiniz, benim araştırmam kötü olamadığını gösteriyor çünkü orada da benim kimliğim saygı görüyor bana müsaade ediyorlar, kendim olmama müsaade ediyorlar, beni asimile etmeye çalışmıyorlar gibi duygularla yerele olan bağlılıkta herhangi bir zarar oluşturmuyor, öyle bir şey var.

Sporu da seçeceksek, müziği de seçeceksek, eğitim üzerinden de seçeceksek uyumu, entegrasyonu hedeflediğimiz zaman biz ne istiyoruz, nasıl bir vizyonumuz var? Bir kere onu koymamız gerekiyor. Onu elbette ki ben söyleyemem, sizler karar vereceksiniz; bu ülkenin siyaset yapıcıları, bu ülkenin kanun yapıcıları hep beraber dileğimiz odur ki toplumun her kesiminin taleplerini, dileklerini de duyarak nasıl bir toplum hayal ediyoruz konuşup... Ondan sonra bu araçlar -teknik meseleler- elimizde bolca var; dünyanın dört bir yanında da kullanılıyor ve kimlik açısından, dönüşüm açısından bunların ön ölçümleri, son ölçümleri gerçekten etkili olduğunu gösteriyor.

Dolayısıyla ben burada müsaadenizle sunumumu bırakacağım. Soru-cevap kısmına belki biraz daha açıklayamadığım şeyler varsa girebiliriz, sizin de yorumlarınızı duymuş oluruz.

Ben davetiniz için tekrar çok teşekkür ediyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Hocam, çok teşekkür ederiz; sağ olun, bir solukta böyle baştan sona bu süreci anlattınız. Çok teşekkür ederiz.

Arkadaşların sorusu varsa alacağım ama ben onlardan önce bir soru sorabilir miyim?

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Buyurun, tabii ki.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Siz bir politikacı olsaydınız, uygulayıcı olsaydınız çok kültürlü bir modeli mi, asimetrik bir modeli yoksa entegrasyon modelini mi benimserdiniz? Türkiye’de top oynayan, futbol oynayan Suriyeliler için ayrı bir lig mi kuralım, yoksa o Suriyelilerin takımları bizim liglerde mi olsun?

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Sayın Vekilim, ben...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – İşin akademik yönü; tamam.

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – İşin akademik yönünden çıkıyorum.

Şimdi, bugün desek ki işte bütün futbol takımlarımıza Fenerbahçe’sinden tutun Kilis’teki yerel bir takıma “Suriyelileri de almaya başlayın, o kadar yetenekli değilse bile alın, antrenmanlara katılsın.” İşte, bu tür bir program yapsak bunun hangi faydaları ve hangi zararları getireceğini öngörmemiz lazım. Yani kısa vadede belki o kadar hızlı bir entegrasyon işe yaramayabilir biraz daha onların kendilerini kendi ligleri, kendi takımları içerisinde güvende hissetmeleri, en azından sokaktan çıkmaları, toplumun içine bir şekilde katılmaları yani Suriyelilerin kendi ligleri, kendi takımları, kendi programlarının olmasına da ben olsam izin veririm çünkü bunun faydaları olduğunu biz gördük Türk liginde ama uzun vadede mesela Fransa Millî Takımı’nda oynayan bir Zinedine Zidane, Fransa’daki Kuzey Afrikalı göçmenlere Fransa’nın hiçbir entegrasyon politikasıyla başaramayacağı kadar bir aidiyet aşlamıştır; kendilerinden olan birinin çıkıp işte Millî Takımın lideri, kaptanı, yıldızı olabileceğini görmek... Benzer bir şeyi belki Mesut Özil için dünya şampiyonu oldukları döneme kadar söyleyebilirdik ama ondan sonra ki dönemde Mesut’un bazı açıklamaları, o açıklamalara gelen tepkiler “Sen niye siyasete karışıyorsun?” hatta açıklamaları bırakın, Cumhurbaşkanıyla sadece fotoğraf çekilmesine bile gelen tepkiler işin birazcık tırmanmasından dolayı tam ters etki yarattı; işte, Mesut, Millî Takımı bıraktı, belki oradaki pek çok Türk açısından da bu, çok olumsuz bir şey oldu; bakın, “Türk olduğu için, Müslüman olduğu için bizim oyuncumuz ne kadar güçlü, yıldız bir oyuncu olmasına rağmen ona bile ne yaptılar; biz burada asla istenmiyoruz” diye.

Uzun vadede gitmemiz gereken yol bana göre Almanya’daki yol -bu tatsız şeyleri kastetmiyorum- bugün gidin Almanya’nın “Bundesliga” en üst liginde her takımda Türk futbolcu var ve bu içselleştirilen... Geçenlerde Köln Takımı formasının üzerine bir şey yaptırmış, şehir silueti; içinde cami de var. Bazıları tepki göstermiş, demişler ki “Köln, Almanya’nın, onun sembolü olacak bir görselde caminin ne işi var? hatta “Bırakıyorum takımı” demiş, Köln resmî hesabından da “Tschüss” yazmış, “Güle güle.” Gerçeklerle yüzleşip artık cami, Köln’ün de bir parçası.

Uzun vadede bence o yön daha başarılı ama kısa vadede onların biraz sokağa çıkmaları, birazcık kendilerini rahat hissetmeleri için Suriyelilere yönelik çalışmaların da faydalı olacağını düşünüyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Buyurun arkadaşlar.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Hocam.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Buyurun.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Teşekkür ederim Hocam.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Meliha Hanım, kendinizi de tanıttın, Hocam da tanımış olsun.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Yalova Milletvekili Meliha Akyol.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mikrofonu da açalım, kayıtlara giriyor ya.

MELİHA AKYOL (Yalova) – Çok teşekkür ederim Hocam.

Hocam -merak ettim- Osmanlı İmparatorluğu'nda biliyorsunuz ta Kanuni Sultan Süleyman zamanında var, daha sonra da işte Fransa'dan gelen Yahudileri, sığınmacı olarak Almanya'dan gelenleri, 1800'lü yılların sonuna doğru da Lehistan'dan gelenleri -biliyorsunuz, bizim meşhur Polonezköy'ümüz oradan gelenlerle- ve bunların da işte, İstanbul'da -fetihten önceki ya da daha sonra- yaşayanların ilişkileri o kadar birbirine girmiş ki Osmanlı'yla... Mesela, ben çocukluğumda kışları Kadıköy'de, yazın Ada'da yaşayan bir madamın... Diyordu ki: "Artık Türkler de 'more' bozuldular, biz rüyamızda Müslümanları gördüğümüzde..." O gün ya da o hafta çok iyi bir şey olacağını ümit ediyor yani böylesine şeylere tanık oldum ben. Dolayısıyla, bunu -bilmiyorum, belki benim biraz Osmanlı hayranlığım var ama- en ideal şekilde yapmıştır diye düşünebilir musunuz Osmanlılar? Ve her alanda, askeriye, hekimlikte, zanaatta, işte, sanatta -belli bir yıla kadar hani bizim Müslümanların tiyatroya çıkması yasaktı- her alanda -işte, en son Lefter'imiz Rum'du- futbolda, her yerde ve biz çok güzel ilişkiler; işte Paskalya'da biz onlara katıştık, bizim ramazanlarımızda onlar bizim yanımızda yemek yemediler yani böyle güzel ilişkiler

vardı. Acaba Batı'dan da gelip bunu inceleme konusu yapan olmuş mudur, bunu merak ettim; Osmanlı bunu çok iyi başardı diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum.

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Çok teşekkür ederim Sayın Vekilim.

Çok kültürlülük, bu multikültüralizm "multiculturalism" çalışmalarının en bilenen isimlerinden bir tanesi Bhikhu Parekh, Lord Bhikhu Parekh; Pakistan kökenli ama İngiltere'de kendisine vatandaşlık verilmiş. Siyaset felsefesi alanında, özellikle de çok kültürlülükle ilgili çok yazan çizen biri. O kitabında diyor ki: "İdeal, çok kültürcü uygulamaya tarih içerisinde en yaklaşmış uygulamalardan bir tanesi Osmanlı'nın millet sistemidir." Niye diyor? Çünkü, farklı millet grupları var, kendi kurumlarını kurabiliyorlar, belli şeylerden muafırlar ama belli farklı uygulamalarla karşılık görüyorlar, kendilerini ikinci sınıf görmüyorlar hani, eksikleri olabilir ama uygulamada çok kültürcü ideale yakın bir şey. Fakat, son dönemde yaşanan, o çok kültürcülüğün aldığı eleştirilere baktığımız zaman, belli dönemlerde, kriz anlarında ya da işte bir ulusal refleks vermek gerektiğinde bunun yeterli birliği sağlamadığıyla ilgili bir görüşü var.

Lefter'den bahsettiniz, ben de Fenerbahçeliyim -bu arada, maskem Fenerbahçe logolu 'Yasak.' dediler logosu var diye, bir korktum başka maskem yok - Lefter bayağı...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yasak mıymış Mecliste?

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Logolu şeyler yasakmış, "Spor kulübü adı, o sorun olabilir." dedi ama belki de memur bey Galatasaraylıydı diye hoşlanmadı!

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bence o görevinin sınırlarını aşmıştır.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Maske veririz ya.

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Peki.

Mesela, Lefter'in çatışma dönemlerinde -yaşadığımız, tarihimizdeki o istenmeyen dönemlerde- evine saldırılmış. Şimdi, öyle bir sistem olmalı ki grupların, özellikle bizim kendi ülkemizde grupların önemli bir kısmının hoşgörü anlamında, farklılıklarla yaşama anlamında ben sorunu olduğunu

düşünmüyorum ama dönem dönem yaşanacak kriz anlarında, azınlıkların ve her bireyin haklarını garanti altına alacak, onları savunacak, onların evlerini başkalarının gönlüne bırakmayacak, başkalarının korumasına bırakmayacak da bir sistem gerekiyor. Onun için işte, belki yine Sayın Başkanın başta söylediği “anayasal haklar” diyor Bhikhu Parekh, yasal bile değil. Bunlar en üstte tanımlanmalı; inanç özgürlüğü, kimlik özgürlüğü, yaşam özgürlüğü. Bunun altını doldurursunuz ama bu, devletin en güçlü koruması altında olmalı; yüzde 99 bayılabilir Lefter’e ama o kalan yüzde 1 de Lefter’in evine saldıramamalı, öyle bir sistem kuralıyız. Osmanlıyı bu şekilde, oldukça olumlu şekilde ele alır Bhikhu Parekh; ideale yakın...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Hocam teşekkür ederiz; yalnız bir reklam yaptınız, Fenerbahçe reklamı. Hatayspor’un durumu iyi, niye Hatayspor’u tutmuyorsunuz da Fenerbahçe’yi tutuyorsunuz? Bir Antalyaspor’lu olarak bu soruyu sorma gereği hissettim.

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – İki de takımımızdır.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Biz de takımımızın reklamını yapalım.

METİN NURULLAH SAZAK (Eskişehir) – Eskişehirsporumuz da var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mahmut Bey, buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Teşekkür ederim Değerli Hocam.

Tabii, spordan konuyu açtınız; spor barıştır, spor dayanışmadır, spor birlikteliktir, çıkış amaçlarından bir tanesi de budur zaten, diyalogu geliştirmektir. Bu konuyu burada kapatıyorum.

Gelelim, anayasal hakla ilgili; zaten Anayasa’mızın 16’ncı maddesi, yabancılara tanınan haklarla ilgili, aynı vatandaş gibi tüm haklara atıf yapıyor. Bizim Anayasa’mızdaki “çalışma” başlığını taşıyan hüküm “herkes” ibaresiyle başlar. Bizim Anayasa’mızdaki eğitimle ilgili hüküm “herkes”le başlar; burada bir dışlayıcı mekanizma yok, ötekileştirici bir mekanizma yok.

Gelelim yine, mevcut olan yasal düzenlemeler de bu şekilde. Ama şunu söylemek lazım: İyi bir yasayı kötü bir uygulayıcı eline verirse kötü olur, kötü bir yasayı iyi bir uygulayıcı insan eline verirse iyi olur. Sorun bence insan unsurudur.

Sunumunuz çok iyiydi, ihtiyacımız var bu tür sunumlara. Bir de bunu bize maille mi gönderebilirsiniz veya Başkanlığa mı teslim edeceksiniz bilemiyoruz ama bir de bu konuyla ilgili sizin eserlerinizi, evet orada sunumları aldık -İletişim Yayınlarına gireceğiz- İletişim Yayınlarında bulamazsak başka nerelerde bulabiliriz?

Teşekkür ediyorum, saygılarımı sunarım.

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Güzel sözleriniz için sağ olun vekilim.

Haklısınız, bütün eserler satışta var; her zaman, ben seve seve ihtiyacınız olursa yönlendiririm, gönderirim. Bu sunumu da zaten daha gitmeden bırakacağım, size iletilecektir.

Bu arada, madem soru gelmedi, ben Sayın Başkana söyledim ama bir araştırma yapıyoruz Avrupa Birliği-Türkiye arasında Suriyelilerle ilgili ve Suriye’nin geleceğiyle ilgili nasıl iş birliği yapılabilir diye? Bu anlamda biz siyasetten de sesleri, hem de farklı partilerden sesleri duymak istiyoruz, mülakat yapmak istiyoruz; ben yapacağım mülakatları. Size ne zaman uyarısa on-line olarak yapabiliriz. Buna zaman ayırabilecek olan vekillerim olursa ki bu Göç ve Uyum Alt Komisyonu tam da benim ulaşmak istediğim bir yerdi. Ben istedim bir göz, Allah verdi iki göz. Tam bu planı yaparken Sayın Vekilim aradı, böyle bir Komisyona konuşma... Dedim “Vekilim, gelirim ama benden sizden mülakat isterim.” Sağ olsun o kabul etti.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Tabii tabii bütün siyasal partilerden arkadaşlar var, artık uygun görürlerse mülakatları yaparsınız.

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Diğer vekillerimin de, dediğim gibi aciliyeti yok, size uyan bir zamanda “Yaparız.” dersiniz ben çok memnun olur, bilgilerinizi alırım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Söz alabilir miyim Başkanım?

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Tabii tabii buyurun.

Buyurun Mahmut Bey.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Şimdi değerli Başkanım, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizim gerek internet sitesinde göçmenlere, Suriyelilere bakış tarzımızla ilgili raporlarımız var. Eğer orada bulamayacaksanız, olmazsa bu iletişim bilgilerinizi aldım ben, size o konuda da... Yani Cumhuriyet Halk Partisinin kurumsal bakış tarzını da size iletmış oluruz.

Teşekkür ediyorum.

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Çok memnun olurum Vekilim.

Biz hepsini zaten inceleyeceğiz Sayın Vekilim, kişisel olarak da bununla ilgili gelecekte ne bekliyorsunuz?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kişisel olarak da varız varız, olabilir yani kendi adıma olabilir ama kurumsal anlamda da onu size iletmış olayım.

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Çok memnun olurum, çok sağ olun Vekilim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Hocam teşekkür ediyoruz, sağ olun.

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Ben teşekkür ediyorum, ilgi gösterdiğiniz için.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Arkadaşlar, haftaya Kızılayı davet ettik; Genel Müdürümüz ve Kızılay Başkanımız gelecek. İnsani yardımlar, Suriyelilere Türkiye’de ve sınır ötesindeki insani yardımlar konusunda bir bilgilendirme yapacak.

Planlama yapıyoruz; siz de uygun görürseniz, -Kilis’e gitmek istiyorduk baştan beri, bir türlü gerçekleştiremedik işte pandemi girdi- Kilis’e gitmek istiyorduk, ben bunu planlamak istiyorum ve Kilis’e gitmişken beraberinde bilmiyorum, işte Hatay’a yakın illere de gidebiliriz.

CENGİZ DEMİRKAYA (Mardin) – Mardin’e de gidelim.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mardin biraz uzak kalır, Mardin’e özel gitmek lazım belki derim ama tabii sizin de fikrinizi almak isterim bu konuda. Özellikle doktorumun fikrini almak isterim Servet Bey’in, yani doktor olarak ne diyor; gidelim mi gitmeyelim mi?

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Gidebiliriz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mahmut Bey, buyurun buyurun.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkanım, yani teşekkür ederim sorduğunuz için. Genellikle bizim bu toplantılarla ilgili fikirlerimiz hiç alınmıyor, gün, saat olarak; o anlamda mağdur oluyoruz hakikaten. Böyle bir görüşünüz için sizi kutluyorum, katılımcılık açısından, en azından günü vesaireyi belirme açısından. Hakikaten bu sıkıntıyı yaşıyoruz.

Biraz önce, sizden hemen önce Çocuk Alt Komisyonu vardı; saat on ikide başladı, saat bir de de burası başlıyordu. Şunu söyleyeyim: Çok değerli konuşmacılar gelmişti, gerçekten yararlanmamız gereken, öğrenmemiz gereken, soru sormamız gereken, kendi alanında deneyimli, uzman, birikimli... Onları daha fazla dinlemeye ihtiyaç vardı. Yani sanki ders verir gibi kırk beş dakika içerisinde gelip gitme bu komisyonlarımızın amacına, varlığına ters düşüyor. Siz alt komisyon başkanları olarak ne olur bunu, bu toplantı saatlerini vesaire kendi aranızda görüşüp bize iletirseniz iyi olur, çakışıyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mahmut Bey, bu haftayı görüştük de şöyle bir şey oldu.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Özür diliyorum, yani hakikaten sıkıntı oluyor. Yani gelen konuşmacılara da yazık, emeğine yazık, bizim açımızdan da yazık, yani bu bir planlama, programlama işi, bunu yaparsanız da teşekkür ediyorum.

Diğer olaylara da uyarım, neresi olursa uyarım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Çalışma sistemimizde şöyle bir sorun var; salı günleri grup toplantısı olduğu için, yani farklı partilerin grup toplantısı olduğu için olmuyor; çarşamba günleri yine bizim partinin grup toplantısı var. Çarşamba, dün koymayı düşündük, dediler ki “Karma komisyon toplantısı var.”

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Cumaya koyun, pazartesiye koyun.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Cuma ve pazartesi de milletvekili arkadaşlarımız tarafından istenmiyor çünkü seçim bölgelerine gidiyoruz genelde. Dolayısıyla bu tarihe sıkıştırmak zorunda kalıyoruz. Aslında saat 14.00’ten sonra 15.00’ten sonra belki koyabiliriz, biraz daha vakit olur ama bu kez de Genel Kurul önümüze çıkıyor, biliyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yoo, Genel Kurula millet gitmiyor, özür dilerim, hepimiz Genel Kuruldayız ya.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Yoklama istenince sıkıntı oluyor bizim için.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yoklama olmuyor, dünden beri hiç kimse yoktu.

Bakın, madem açtınız... Bakın, dün oradaydık; kaç kişiydik ağabey; 50 kişiden fazla yoktu Genel Kurulda. Yazık günah değil mi? 50 kişi ya! Sizler oradaydınız; evet, belli insanlar orada. 50 kişi ya! Yazık. Ama yani...

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Şimdi bu, bizim konumuz değil hani Meclisin çalışmalarına katılmak katılmamak ayrı bir şey ama tabii ki biz eğer sahaya...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anladım da yani, biz sorunumuzu söyledik Sayın Başkanım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Anladım, anladım. Aynı sorunu ben de yaşıyorum Mahmut Bey. Bizim de genel merkezde çalışmalarımız var, saha da çalışmalarımız var, bütün vekillerimizin var. Bir şekilde bu hafta için kendimizi tam ayarladık; bu sefer... Kızılaya da gerçekten baktım, onların bir Genel Kurulu çıktı olağanüstü, oraya katılmak zorunda kaldılar.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Normaldir ona bir şey demiyorum.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Dedim ki “Arkadaşlarla madem konuştuk, Hocamla uzun süredir konuşuyorduk. Dedim ki Hocamın da çalışmaları önemli “Hocam sizi dinleyelim, haftaya Kızılayı dinleyelim.” Sonra sahaya inşallah gittiğimizde, büyük bir ihtimalle cuma veya pazartesi gideriz çünkü Meclis çalışırken de olmuyor; gidelim, yani sizler de uygun görüyorsanız artık bu...

SERVET ÜNSAL (Ankara) – Cuma olursa daha iyi olur.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Ben özellikle Kilis’e gitmek istiyorum yani Kilis, biliyorsunuz ciddi şekilde... Kilis’e gitmişken yakın illere de gideriz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Kilis’e gidelim, çok kültürlülük anlamında Mardin’e gidelim, güzel bir seçilmiş örnek.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Mardin Vekilimiz bekliyor, ev sahipliği yapmaya.

DR. KADİR ONUR UNUTULMAZ – Mardin’de gün içerisinde 3 dil kullanılıyor, Arapça, Türkçe, Kürtçe ve Süryanice. İsviçre’den de bahsettiniz, İsviçre’de bizim Mardinli hemşehrilerimiz de...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Çok var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – İnşallah bu pandemi süreci biraz daha yavaşlar, yavaşladıkça -geçmiş yıllarda daha çok sahada çalışıyorduk- daha çok sahada çalışırız. Bu konuda daha çok çalışmamız gerekiyor, mutlaka bu konunun üzerine eğilmemiz gerekiyor. Bu konu hepimizi ilgilendiriyor, dünyayı ilgilendiriyor; yalnızca bugünü değil, aslında geleceği de ilgilendiriyor. Üzerimize düşen görevler var, Komisyon olarak tabii ki bir ara rapor da hazırlayıp şu ana kadarki çalışmalarımızı sunabiliriz; gördüklerimizi farklı kurumlara sunabiliriz ve özellikle Göç İdaresinden, AFAD’tan, İçişleri Bakanlığından, görevliler çağırarak tespitlerimizi onlara iletebiliriz. Bir ara çalışması da yapalım isterim ben; Komisyonu sonlandırmak anlamında değil ama yaklaşık herhâlde iki yıldır farklı aralıkla toplanıyoruz. Bu ortaya çıkan sonuçları da uygulayıcı yürütme organıyla da paylaşalım isterim; onunla ilgili hazırlık da yapalım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sayın Başkanım, şöyle bir önerim var: Yani 1’inci parti sizsiniz; yasaı yapmak istedikten sonra önünüzde herhangi bir engeliniz de yok. Türkiye’de de aşağı yukarı 4,5-5 milyona yakın; işte, bunun adına sığınmacı mı deriz, mülteci mi deriz, göçmen mi deriz ,Suriyeli mi deriz, ne denirse deyin; bu bir gerçeğimiz, bu gerçekte de yüzleşmiş durumdayız aşağı yukarı. Bu Göç ve Uyum Komisyonunu böyle geçici süreli olarak kurmaktansa bunu sürekli, devamlı Komisyon hâline getirmemizde bence pratik bir yarar var ve bir zorunluluk da hissediyor kendisine. Yani bu siyasetüstü olan bir husus. Karar, takdir sizin yani muhalefet partisi olarak bizden size öneri; biz bu yapıcı şeyi de desteklemeye de hazırız ama karar da sizin değerli arkadaşlar.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Tabii, bu karar biliyorsunuz bir İç Tüzük değişikliği ya da yasa değişikliği gerektiriyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İç Tüzük’te, İç Tüzük’te. Tabii, ya.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Genel Kurulda konuşulur. Bunlar mümkün şeyler, netice itibarıyla Türkiye’de 4 milyona yakın sığınmacı var. Onlarla ilgili iş ve işlemlerin Mecliste ayrı bir komisyon altında çalışılması tabii ki fayda sağlayacaktır, ben de aynı kanaatleyim ama tabii ki bu bir süreçtir, siyasal partilerin anlaşması, İç Tüzük değişikliği anlamında.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Biz teklif etmiş olalım, siz de rapora öneri anlamında; bence bunları sunmakta yarar var.

ALT KOMİSYON BAŞKANI ATAY USLU – Teşekkür ediyoruz.

Arkadaşlar, Hocam; teşekkür ediyoruz, sağ olun.

Toplantımızı kapatıyoruz.

Kapanma Saati: 14.12

